

**Z ENOTNIM
NASTOPANJEM
SE
VEČ DOSEŽE
str. 2**

**10. OBLETNICA
ČASOPISA
PORABJE
str. 4-5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 22. februarja 2001 ☼ Leto XI, št. 4

...nihče materi Slovenki ne brani...

Osrednja prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku v Porabju je bila 4. februarja v Monoštru v Slovenskem domu. Slavnostni nagovor, ki ga objavljamo v celoti, je imela Valerija Perger, višja svetovalka za porabsko šolstvo.

..... Človek ne umre takrat, ko ga pokosi smrt, če se smem izraziti staromodno. Srednjeveško. Človek preneha biti človek takrat, ko neha misliti, brati, raziskovati. Če bomo opustili branje vseh knjig tega sveta, bomo končno v nevednosti... V usodi knjige lahko prepoznavamo naravo družbe in količino svobode v njej... Besede pokojnega slovenskega razumnika Bojana Štiha so se mi zdele najprimernejši uvod v današnje praznovanje slovenskega kulturnega praznika. In ne morem mimo tega, da jih ne bi parafrazirala, priredila "za današnjo rabo", po moje: Porabski Slovenci bi prenehali biti Slovenci takrat, ko bi opustili rabo svojega materne jezika, ko bi zatajili svojo kulturo in tradicijo. Takrat bi končno utonili v morju večinskega jezika in kulture. V usodi rabe slovenskega jezika v Porabju lahko prepoznavamo naravo porabskih slovenskih ljudi in količino želje po ohr-

njanju slovenstva v njej...

8. februar, slovenski kulturni praznik, obletnica smrti enega največjih sinov slovenskega naroda, pesnika Franceta Prešerna. Lani smo s ponosom praznovali 200-letnico njegovega rojstva, saj ni nobenega dvoma, da je Prešernov pesniški opus ena temeljnih postavk v našem zgodovinskem spominu; mimo njega ne more noben Slovenec. Prešeren je v nemirnem 19. stoletju slovenščino kot jezik majhnega, nesvobodnega naroda s svojo vrhunsko poezijo povzdignil med velike evropske kultivirane jezike. To mesto ji pripada še danes in ji bo vedno, če bomo le mi vsi, Slovenci na tej in onih

straneh meje, celoten slovenski kulturni prostor, hoteli in čutili tako. Če bo v nas spoštovanje do svetin preteklosti in želja po svetli prihodnosti skupnega slovenskega kulturnega, predvsem pa jezikovnega prostora.

Pesnik Prešeren je s svojimi vrhunskimi pesniškimi stvaritvami zapel visoko pesem ljubezni, slovenski domovini in poeziji. Ljubezenski soneti, Sonetni venec, Gazele, Krst pri Savici, številne druge pesmi so svetli biseri v bogatem mozaiku slovenske duhovne kulture. Njegova Zdravljica je slovenska himna. Njegova poezija je slavospev upanja, pričakovanja in srca. Za vse

čase in prostore.

Praznik slovenske kulture je praznik vseh Slovencev; vseh oblik in vsebin izražanja kulture, predvsem pa tistega temeljnega, kar nas opredeljuje kot narod z globokimi koreninami in tradicijo: slovenskega jezika. V vseh njegovih funkcijah in oblikah. Ta vidik je veliko bolj prisoten in izpostavljen v zamejstvu, od Trsta, preko Celovca do Monoštra, kjer je jezik kot temeljna osebna izkaznica slovenske skupnosti dan za dnem ogrožen, s tem pa je ogrožen tudi obstoj zamejskih Slovencev. In kdo ga ogroža? V veliko primerih prevlada večinskega jezika, ki, površinsko gledano, vs-

topa v vsakdanje življenje ljudi vsepovsod. Tudi zakoni so v mnogih primerih napisani tako, da omejujejo življenje manjšinske skupnosti. Toda - nihče materi Slovenki v Porabju ne brani, da bi svojega otroka učila slovensko, nihče ne brani družbi Slovencev v gostilni, trgovini, šoli, cerkvi, da bi med sabo govorili slovensko!

To so majhni koraki, ki bi jih vsak izmed vas lahko naredil, brez prevelikega truda in napora, in take drobne stvari bodo odločale o vašem preživetju, dragi porabski Slovenci. Ne proslave, praznovanja in vzneseni govori, čutiti in živeti je potrebno kot Slovenec, brez rezerve. In preživetje slovenskega jezika, vašega lepega porabskega narečja, v Porabju je odvisno samo od vas...

Narod si bo pač pisal sodbo sam, če zaključim po Cankarjevo. In usoda slovenstva v Porabju je samo v vaših rokah. Ker sem še vedno tu, med vami in z vami, verjamem, da svetla usoda..."

- 8. februarja je Državna slovenska samouprava pripravila praznovanje slovenskega kulturnega praznika za vse šolarje. Fotografija, ki jo objavljamo, je s te privedite.

Z enotnim nastopanjem se več doseže

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika je predsednik R Slovenije Milan Kučan sprejel predstavnike zamejskih slovenskih organizacij iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške. V svojem pozdravnem nagovoru je poudaril pomembnost Prešerna, ki je že v njegovih časih simboliziral tudi idejo o prihodnji Evropi, v kateri »ne vrag, le sosed bo mejak«...

da bi italijanskim sogovornikom pojasnila, da je sprejetje zakona *»pravna in moralna dolžnost Italije, ne samo do slovenske manjšine, ampak tudi do Evrope«*. O položaju slovenske manjšine v Avstriji je predsednik ugotovil, da so se *»kljub vzponu svobodnjakov nekatere stvari obrnile na bolje«*, za kar se je zahvaliti skupnemu in enotnemu nastopu manjšine, ki je tako

lanskem letu obrodil nekaj pomembnih rezultatov. Med temi je omenil začetek odhajanja radia Monošter, *»katerega financiranje, to upravičeno pričakujemo, bo madžarska stran vendarle uredila«* je nadaljeval in dodal: *»Pri skrbi za mlade rodove upamo, da bodo vaša prizadevanja pri madžarskih oblasteh za kvalitativne kriterije pri financiranju osnovnih šol s pretežno slovenskimi učenci obrodila sadove. Naša skupna želja je, da bomo letos poglobili čezmejno sodelovanje tudi z mejnim preходом Verica-Čepinci in s pretekategorizacijo mejnega prehoda Martinje-Gornji Senik.«*

Predsednik Kučan je poudaril, da se Slovenija zaveda odgovornosti matične domovine, da pomaga zamejskim skupnostim pri temeljnih dejavnostih, *»vendar je to najprej ena temeljnih dolžnosti držav, v katerih slovenske manjšine živijo.«*

M.S.

Demokratska večkulturna okolja zmorejo povezovati, združevati in bogatiti. Pravica do uporabe svojega jezika, kulture, nacionalna enakopravnost in upoštevanje različnosti ter strpnost – to so vrednote vsakega naroda posebej in skupne evropske vrednote. Zato so in bodo vse bolj pravice in varstvo usakrznih, še posebej narodnostnih manjšin, vse manj zgolj notranje vprašanje posameznih držav. So del skupnih temeljnih človeških vrednot. Prihodnja Evropa bo naš varen skupni dom, če bo spoštovala različnosti in enakopravnost, če bo strpna do drugačnosti... je povedal predsednik Kučan, ki je potem na kratko pregledal položaj slovenskih manjšin v posameznih državah. Srečanje je potekalo prav v obdobju, ko so v Italiji sprejemali zakon o zaščiti slovenske manjšine, zato je predsednik izpostavil prizadevanja Slovenije,

postala upoštevanja vreden sogovornik v dialogu z oblastjo.

Prav enotni nastop je omenil tudi pri Slovencih na Madžarskem, ki je tudi v

Čestitke ob 10. obletnici

Spoštovani!

Ni nas malo tistih, ki začnemo delovni dan s časopisom. Le-ta beleži dogodke, o katerih živahno razpravljamo, ter prenekatere druge, ki bi morda neopaženo šli mimo nas, morda prav kmalu v pozabo. Tiskana beseda pa ostaja neminljiva.

Zamejski tisk opravlja dodatno nalogo. Poleg obveščanja, komentiranja, poučevanja, nenazadnje s humoristično rubriko tudi kratkočasenja, je neprecenljiva dejavnost zamejskega časopisa slovenska beseda. Pa ne le tista, »strogo knjižna«, temveč tudi tista, »domačim ljudem« bližnja, ki dela časopis Porabje drugačen, mu daje posebno vsebino. Za vse to ste zaslužni vsi ustvarjalci časopisa »Porabje«. Celotnemu uredništvu in vsem, ki omogočajo izdajanje časopisa, se za desetletno delovanje iskreno zahvaljujemo.

Veliko nadaljnjih uspehov vam želimo, prepričani smo, da boste tudi vnaprej raveseljevali številne bralce na obeh straneh meje.

Magdalena Tovornik
državna sekretarka

Red mora biti

Največ ljudi tak misli, ka človek pri vsakšom deli more meti nikši red. Brez reda bi tak doma, kak v rosagi vse vkriž šlau. Gde nega reda, se že od daleča vidi ali se vopokaže. Tak držina kak organizacije, različni uradi (hivatalok) majo svoj red. Povejmo, k tomi se tau drži, k tomi pa tisto, zatok ka kak v držini tak v kakšnom uradi ali v rosagi eden človek vse ne more obrediti. Mi ljudje pa poštlujemo tau, zatok ka red nam tū služi.

Dostakrat se pa nam zatok kaj »zvünrednoga« tū godi. Nej trbej daleč titi, gestejo držine, gde je sploj siguren (strogi), leko povejmo, nej pametni red, gde so stariše ali stari stariše s svojim redom že v breme držini. Depa takšo leko srečamo v različni uradaj tū. Na tau šegau mamō povedati, ka je tau birokracija. Eden porabski človek mi je pripovedjo, kak je zopodo v Somboteli v ednom velkom uradi.

Gda je vstopo v urad, so ga vratarge že včasim v roke vzeli pa so ga spitavali, zakoj, kama, k komi ške on titi. On je vse pravo, zakoj, ka bi rad rejšo, kama bi rad ušo. No, vratar ma je edno velko cejdalo gor obeso na kaput pa ma je pravo, ka na cejdali je vse gor. Na kelši štuk, k šteroj okni more titi. On je najšo okno pa je vcuj stano. Niške nika nej. Te je pa tak malo skloncko po okni. Eden gospaud je gor vdaro okno pa ma je pravo, ka te naj stane pred okno, gda de više okna njegva številka (lumera) svejtila, stero je daubo od vratara. No, dobro. Naš človek čaka, depa zamerko si je cajt, zatok ka se je paščo. Za trifartale vore se je njegva lumera vōzosvejtila. Te je skočō k okni pa naprej davo svoje papire pa prošnje. Gospaud uradnik (hivatalnok) zdaj vižgaliva te papire, obrača ta pa nazaj pa pravi, ka je tau nej njegvo delo, naj dē k tistoj pa k tistoj okni. No, zdaj je mojmi človeki tū krv v glavau skaučila pa je tak pravo, ka ali not vzema papire ali de pa zravan k direktori ušo. Kakša svinjarija je pa tau?

No, uradnik se je malo zbojo, je papire nut vzeo pa za dobre pau vore je nazaj dau s tejm, ka prej eške te pa tisti papir trbej vōspuniti pa na pošto djati. Mojga človeka so mantrali čemerje pa etak pravi: »Pa ka te baude, če ge zdaj tūj vōspunim te papire pa vam je nazaj dam?« Uradnik pa: »Te papire nej ge, liki tista pa tista okna vam leko nut vzeza.«

Ka de takšoga reda srmak človek, steri je z vesi prišo? Začne iskati pero, ka prej vōspuni papire. Pero je žau v autoni njau, auto pa daleč parkira. Vidi, ka pri »njegvoj« okni so vōsklajene pere pa že segne za edno, gda ma varnostnik (biztonsági ōr), steri se tam po gangi šeta, etak pravi: »Nej, nej gospaud. Tau pa nej. Pero 58 forintov košta. Če šketē pisati, kūpiti si ga.«

Moj človek je zdaj od čemeraj nej vedo, če de djauko ali de se pa smejau. Je vōpotejno iz žepke 58 forintov. Gda so papirge kreda bili, kloncka pa je ške not dati. Gospa pa etak: »Najbaukše, če papire na pošto date, etak samo je ne morem not vzeti.«

Kak se je po tejm moj človek čūto, baukše, če ne povejmo. Samo telko. Red je red!

Velko srečo mamō, ka se kaj etakšoga pri nas doma, v naši veški uradaj, nigdar ne zgodi. Pa tūj je zatok tū red, če rejsan nej brez pameti pa brez srca.

I. Barber

Papiri pripovedajo

Andovska birovija

Najmenša porabska slovenska ves so gnes Andovci, gde nega nej baute, nej šaule, nej krčmé. Vse majo v Števanovci. Nej tak bilau tau vsikdar. 1549. leta je v Andovcaj bila birovija, tū je biu doma birauv za tri vesi. *K Andovcam so slišali Števanovci, Otkauvci pa Dolenci.*

Törkom - Memi Cseri agi v Kaniži - so podložni gratali 1625. leta. Pred tem so *Törki ves gorvužgali*. 18 lūdi je zgorelo, 60 so Törki taodpelali, dvōma so glavau vzei. 1649. leta je bilau v vesi 16 ramov. 1690. leta so plačali porce törskomi gospaudi Hagia v Kaniži pa casari tō. Eške 1721. leta je tō tū bila birovija, pa je tū biu doma birauv za tri vesi. Porce ma nej trbōlo plačati, tau je bila njegva plača.

L. 1728 so vkūpspisali na Vogrskom vse vesnice. Andovci so tistoga ipa meli *zemelskoga gospauda v Monoštri*, slišali so k varaški popom (opatiji). 21 držin je živel v veukom sarmastvi. Njive so bile taraztraušene po bargaj. V zemli je bilau dosta ūlince pa kamna. Gda je dež ūšo, je voda nanikoj djala pauv. Gda je siūča bila, tē zatok. Ranč tisto so nej nazaj dobili, ka so posejali. Njive so mogle počivati 10-15 lejt, ka so pā leko nūcali. Njivo, gde so pšenico posejali so gnojili tō. Na travnikaj je slaba trava rasla, ka so vsikder v vodej stali. Na paši 40 mare so leko pasli. Iz graudzja so bridko vino prešali. Gaušče so meli taraztraušeno, pa je dosta nej valalo, komaj za kūrdenjē so leko drva sekali.

L. 1767 je bilau v vesi 20 ramov, paverge so meli gaušče pa gorice tō. Vino so leko odavali do dneva svetoga Jurija (24. IV.) Cerkve tistoga ipa eške nej bilau v Števanovci. Andovčange so tō v Traušče ojdli k meši.

Na Vogrskom so 1828. leta pā vkūpspisali vesnice. V Andovci so na polonje njivaj pauvali, drūgo polonje so njali počivati. Žito pa oves so sejali, pšenica tū nej zrasla. Na travnikaj so samo gnauk leko kosili, autava nej zrasla. Meli so gorice, na šteraj je zraslo 6 škafov graudzja. Gorice je okopalo 24 lūdi. S kravami so delali, zatok so je leko dogili samo 150 dni v leti. Krave so dale samo liter mlejka na den, ka je koštalo 2 krajcara tistoga ipa. Teličke so leko odali za 48 krajcarov, kravo za 4 forinte. Doma, s paverskoga dela, so nej mogli živeti, zato so *mogli ojtī na želto pa mlaitēv*.

Krumpline pa kukarco so tō pauvali. Vsikō leto bi mogli njive gnojiti, de pa so samo vsikō ausmo leto meli zavolē gnojā. Dvej kravi so nutpregali, gda so orali. V geseni so zorali njivo trikrat, spartolejtke pa gnauk. Njive njim je voda, štera z bregauv dojtēkla, spolj na nikoj djala. Polonje njiv v vesi so nej nūcali. Takše njive so tō bilē, ka so že 50 lejt nej nūcali.

Maro so pasli v gaušči pa na njivaj, štere so bile nutzraščene z bauri. Na začetki 19. stoletja so pavri več nej meli svoje gaušče. Vino so pau leta leko odavali, s toga so meli asek 1 forint 12 krajcarov.

V Andovci je živel 1. 1785 255 lūdi (od toga 129 žensk) v 33 ramaj, 1. 1869 292 lūdi v 55 ramaj, 1. 1900 364 lūdi v 77 ramaj, po tistom pa vsikder menje. Do 1910 je 76 lūdi odišlo iz vesi, največ v Ameriko. Leta 1960 je bilau v vesi samo 189 lūdi, šteri so živeli v 53 ramaj.

Marija Kozar

Prauška na Kurešček (2)

Lanjsko leto so eni prauškarji iz Sakalauvec ojdli na prauško v Slovenijo na Kurešček. Ka vse so tam vidli pa zvedli, je nam napísala ena od romaric

Vöodebrani človek

Človek, steri si je največ prizadevo, ka bi se cerkev na Kureščki na nauvo zozidala, je bijo France Špelič. Svoj žitek je napiso v knjigi *Povrnem se nazaj k oči*.

24. februara 1927. leta se je rodil v srmačkoj familiji. Trno žmetno detinstvo pa mladinstvo je emo. 1944. leta, gda je 15 lejt star bijo, je notristaupo k partizanom, na stere je gledō kak heroje (hōšōkre). Tam se je obrno, ka je več nej vōrvo v Boga. Mladi je bijo, tak je mislo, ka dobro čini. 1945. leta je išo za policajca. 1946. leta se je oženo. Išo je na sodačko akademijo se včīt. Za par lejt je vse tam njau - soldačijo pa policijo - pa je išo za školnika, istina, ka je samo pau telko slūžo kak prvin.

1954. leta je v roke vzejo Sveto pismo pa skauz prešto. Dosta talov Svetoga pisma je večkrat prešto pa premislo. Dostafart je poklekno pa Boga molo s svojimi rečami, ka je molitve, stere se je doma kak dejte navčō, že pozabo. Štiri lejta se je mantrau, gda je iz Svetoga pisma pomauč daubo: *Nišče se ne pogibi, ki v Boga verje*, je prešto. Kak če bi ma Sveti Dūh pamet presvejto, je napiso pismo, ka ščē vōstaupiti iz komunistične partije. Dostakrat je mogo titi na vōpuslūšanje, vnaugo bitja je mogo vōprestatī, za tauga volo je na gausta mogo v špitale ojditi. Njegva familija - emo je ženo pa dve čeri - je tō dosta trpala za tauga volo. Steri so ga nej poznali, so mislili, ka je itak komunistar. Katoli-

čanci so ga nej medvse vzei. Pot tanazaj k Bogi je trno žmetna bila. Gde je kakšno cerkev oprejšto najšo, se je notpotejno pa je molo. V njegovom srci je bilau želenje, ka bi rad katoličanski dūhovnik grato. 41 lejt je star bijo, gda je takšno mišlenje daubo, ka bi se rad teologijo včijo. 1969. leta se je glasō v šaulo. Naj držina ne trpi pomanjkanja, je vnoči delo kak nočni čuvar

tau nede mogauče, vej pa jaz ženo pa mlajše mam, je odgovoriu. *»Pred Bogom je vse mogauče,* ma je pravla Marija. Te si je že mislo, ka tau Boža vola mora biti. 1990. leta se ma je znauva skazala Marija na Kureščki pa ma etak pravla: *»Na tem mestī, gde je cerkev porušena pa pogorejna, boš dau nauvo cerkev gorzozidati!«* *»Mati Boža, kak tau baude, vej pa eden filer nej-*

France Špelič

(éjeliōr), podnevi se je pa včijo. Njegva držina se je tō povrnaula, žena pa dve čeri so tō vse sakramente gori vzele. Tistoga ipa sta že z ženov tak živala kak brat pa sestra. Gda je v 5. letnik (évfolyam) teologije ojdo, je njegva žena takši beteg dobila, ka so go nej mogli zavračiti.

Marija ma je na znanje dala

60 lejt je star bijo, gda je šti-gme daubo. Jezušove rane, gda so ga na križ pribili. 1984. leta ga je lublanski nadškof (érsek) posvečo v diakonusa.

1989. leta, gda ma je mrla ena vnukinja, stera samo 13 lejt stara bila, si je gordau, ka de išo v Medžugorje. Tam se ma je najodprvin Marija skazala pa ma pravla, ka on dūhovnik bau. *»Mati Boža,*

mam, je pravo. *»Ti samo začni, vej baujo penazge,* je daubo odgovor.

Pa rejsan je tak bilau. Vsikšifala podjetniki (vállalkozók) so dali pejnēze na te cil. Prevenaugo lidi je pomagalo delati, ki etak, ki tak, sto kak je mogaučen bijo. Z božjo pomočjauv je cerkev za eno leto na pau gorzozidana bila. 30. avgustuša 1992 go je lublanski nadškof gorpōsvečo. Samo tau je nevola bila, ka so nej meli zvonē, ka več pejnēz nej bilau. Eno leto po gorpōsvečanji so trgé zvonaui poslani bili. Ednoga so Nemci, ednoga Hrvati ednoga pa v Švajci živeči Slovenci darūvali. Eden je posvečeni Kralici Mira, drugi sv. Cirili pa Metodī, tretji arkangeli Mihali.

Kak je France Špelič dun dūhovnik grato, leko preštete v naslednjoj številki.

Ema Sukič

OD SLOVENIJE...

Srečanje politikov v St. Antonu

Slovenski premier Janez Drnovšek se je v avstrijskem St. Antonu, kjer je potekalo svetovno prvenstvo v alpskem smučanju, srečal z avstrijskim kanclerjem Wolfgangom Schuesslom, s predsednikom Thomasom Klestilom, prvič pa tudi z ruskim predsednikom Vladimirjem Putinom.

Premier Drnovšek in kancler Schuessel sta si ogledala drugi tek moškega slaloma, s katerim se je v St. Antonu končalo svetovno prvenstvo v alpskem smučanju, nato pa sta skupaj z avstrijskim in ruskim predsednikom Klestilom in Putinom udeležila podelitve medalj. Za Avstrijcem Mattom in Raihom je slovenski smučar Mitja Kunc pristal na tretjem mestu in osvojil bronasto medaljo. To je bila edina kolajna slovenskih smučarjev na letošnjem svetovnem prvenstvu alpskih smučarjev.

Evropa pomaga Lendavi in Celju

Minister za evropske zadeve Igor Bavčar in vodja delegacije Evropske komisije v Ljubljani Eric van der Linden sta v Lendavi podpisala finančni memorandum za kanalizacijski sistem in gradnjo centralne čistilne naprave, v Celju pa finančni memorandum za čistilno napravo. Finančna memorandum spadata v okvir pristopnega instrumenta finančne pomoči ISPA za leto 2000 in sta prva tovrstna investicijska okoljska projekta v Sloveniji.

V okviru novega instrumenta pristopne pomoči ISPA namenja Evropska komisija finančno pomoč državam kandidatkam za sofinanciranje velikih naloženih projektov v okolje in promet ter tako prispeva k boljši medsebojni prometni povezanosti držav kandidat in držav članic EU ter k reševanju okoljevarstvenih problemov, predvsem pri čiščenju odpadnih voda in ravnanju z odpadki.

Skupna vrednost gradnje kanalizacije v Lendavi znaša skoraj 14,4 milijona evrov, od tega bo pomoč ISPA 5,1 milijona evrov. Za celjsko čistilno napravo, ki naj bi bila zgrajena predvidoma leta 2003, in kolektor za dovod odpadne vode do te naprave se iz sklada Ispo namenja 8,8 milijona evrov, celotna naložba pa je vredna 18,2 milijona tolarjev.

TAKO SMO PRAZNOVALI

Slovenski fotograf svetovnega pomena

Ob slovenskem kulturnem prazniku so sodelavci Pokrajinskega muzeja iz Murske Sobote pripravili razstavo prekmurkega fotografa Jožeta Kološe, ki jo je odprla ravnateljica muzeja Irena Šavel. O umetniški poti in Kološevi pomembnosti je govoril umetnostni zgodovinar Janez Balazic.

čevalo potrdil še v Šopronu na Madžarskem.

Že od samih začetkov je bila v Kološevem delu umeščen izrazita ustvarjalna razsežnost. Pokazala se je že v prvem obdobju njegovega umetniškega snovanja (med 1936 in 1959). Ta čas njegovega delovanja je izrazito povezan s Soboto in Prekmurjem in ga naravnost imenitno razkrivajo fo-

denimo v ciklusih Žerjavi, Humanizem železa, Bečaki (Demoni), Transformacije (skupaj z Jožetom Horvatom-Jakijem), Poezija upora (v sodelovanju s Tonetom Svetino), Stari zidovi, Kaštabona (Umiranje vasi), Hololjubje, pa pozneje v serijah del Prilep - Kultura nekega mesta ter Prividi. Poglavje zase predstavlja Kološev zadnji ciklus Svetlobni zapisi. Dela iz te vrste so po likovni zasnovi izjemno domišljena, abstrahirana do visokega estetskega zvena. Za njimi stoji skrajno občutena velika misel, ki taka kot je na simbolni pomeni neponovljivo duhovno in umetniško izročilo Jožeta Kološe-Kološa.

Jože Kološa-Kološ sodi med osrednje nosilce razvoja umetniške fotografije na Slovenskem. Sooblikoval je in avtorsko prepoznavno zaznamoval slovensko umetniško fotografijo skoraj šest desetletij. Pomembno je prispeval k razvoju umetniške fotografije krajskega in socialnega žanra. Na področju eksperi-

mentalne fotografije je bil pri nas med prvimi. Raziskovalni in ustvarjalni primat mu gre tako zlasti pri razvoju »kombinirane fotografije«, ki jo je povzel v pomenski sintagmi »fotografija brez omejitev«. Bil je eden prvih, ki je uporabljal postopek kolažne gradnje, sestavljanja različnih materialov znotraj slikovnega polja fotografije, ponavljanja in pomnoževanja posnetih motivov, pa seveda še številnih drugih formalnih inovacij v okviru razvoja umetniške fotografije.

Kološeva umetniška dela so že vključena v različne muzejske zbirke in kabinete umetniške fotografije. Njegova zgodnja dela predstavljajo pomenski začetek na stalni razstavi Pokrajinskega muzeja Murska Sobota, ki tudi sicer hrani velik del Kološeve umetniške zapuščine. Ta neprečelnjiva zbirka je torej prišla nazaj v Mursko Soboto in se bo v prihodnjih letih izoblikovala v že nastajajoči Kološev kabinet umetniške fotografije."

Otvoritve se je udeležila tudi žena pokojnega umetnika, Pirika.

»Jože Kološa se je rodil 28. septembra 1920 v Murski Soboti. S fotografijo se je že v rani mladosti seznanil v krogu svoje družine oz. v Reeschevem ateljeju. Osnovno šolo, pozneje pa realno gimnazijo, je obiskoval v Murski Soboti. Po konča-

tografije iz ciklusov Črne slike, Filovski lončarji, Podo-be iz Prekmurja in za Soboto zdaj tudi že zgodovinsko pomemben ciklus Moj dragi kraj domači.

Umetniška rast Jožeta Kološe-Kološa se je poglo-

Zapele so monoštrske ljudske pevke pod vodstvom Marije Rituper.

nem šolanju je strokovni izpit opravil najprej v Ljubljani, nato pa leta 1940 pri Združenju fotografov. Med vojno, leta 1943, je to spri-

bila po letu 1959, ko se je preselil v Koper. Izjemna inventivnost ter umetniška domišljenost tedaj zaznamuje njegova prizadevanja,

MISLICE

S Ferijem Lainščkom, avtorjem prpovesti, stere so voprišle v knjigaj Mislice, se je pogučavo Milan Vincetič. Eno lepo prpovejst je gorpřešto Miki Roš.

PREŠERNOV DAN V PORABJU

10. obletnica časopisa Porabje

... DO
MADŽARSKE

Odstopil kmetijski
minister

8. februarja je odstopil s funkcije minister za kmetijstvo József Torgyán, z njegovim odstopom se je strinjal tudi premier Viktor Orbán. Predsednik Kmečke stranke je za svojega naslednika predlagal podpredsednika stranke in dosedanjega podpredsednika parlamenta Gézo Gyimóthyja.

Veleposlanica Ida Močivnik pri novem predsedniku manjšinskega urada

13. februarja je veleposlanica R Slovenije ga. Ida Močivnik obiskala novega predsednika Urada za narodne in etnične manjšine, Jánosa Báthoryja. Pogovarjala sta se predvsem o dveh vprašanjih: o financiranju slovenskega radia v Monoštru in o problemih narodnostnega šolstva v Porabju. Gospod Báthory je sicer bil seznanjen s problematiko porabskega radia, za rešitev je predlagal že znane možnosti financiranja preko razpisov oz. potrebo sodelovanja monostrskega radia z madžarskim. Gospa veleposlanica je predsednika urada opozorila na to, da natečaji ne morejo nadomestiti sistemskega financiranja radia.

Varčevalni proračun

Mestna občina Monošter bo imela letos - namesto milijardo 800 milijonov - le milijardo 500 milijonov forintov proračunskih sredstev, kajti določene prihodke iz davkov mora mesto vplačati v državni proračun. Zaradi tega je mesto prisiljeno uvesti varčevalne ukrepe, ki pa najbolj prizadenejo institucije, ki jih vzdržuje mesto. V monoštrskih šolah, vrtcih, kulturnih institucijah, uradu župana se mora do 30. junija zmanjšati število zaposlenih za približno 35 oseb.

25 let manjšinske etnografske literature

Pred 25. leti so začeli na Madžarskem izhajati etnografski zvezki o manjšinah in v manjšinskih jezikih. Na ta dogodek so se spomnili 21. februarja v Madžarskem etnološkem muzeju v Budimpešti. Posvetovanje je organizirala manjšinska sekcija Madžarskega etnološkega društva. Serijo Etnologija Slovencev na Madžarskem je predstavila sodelavka Muzeja Savaria Marija Kozar.

Zdaj smo pa te rejsan 10 lejt stari. Nej mi, liki naše novine Porabje. Istina, ka so nam eni že lani zmejšali glave pa smo že lani malo svetili 10-letnico časopisa. Depa kak šegau majo prajti: baukše dvakrat kak gnauk nej. Vzemimo tak, ka smo lani notrastaupili v 10. leto, zdaj smo ga pa vöspunili.

Za nas ene, steri delamo s tej časopisom, so novine rejsan takšne, kak če bi našo dejte bile, vüpamo pa, ka so je bralcu to za svoje vzeli.

Vörvrite mi, ka se je tau dejte nej naleki rodilo. Gda smo začnili, smo ešje nej vedli, gde mo novine pisali, kak mo je pisali, sto de je piso, gde mo je tiskali, sto de nas financiro ptt. Dapa te so pred 10 lejtami eni na nas stanili pa so pravili, zdaj nejga več špile, trbej začniti pa bau, ka bau. Pa je bilau. Prva številka Porabja je vöprišla 14. februara 1991. leta.

Sto so bili tej botri, steri so pomagali, ka bi tau dejte na svejt prišlo? Najprva Geza Bačić pa Šanji Krpič iz Murske Sobote, ona sta se skrbela za pejnaze pa tiskarno (nyomda), potem eni prekmurški novinari, med njimi najbolje Silva Eöry pa Ernest Ružič.

Zakoj se je eške težko rodilo tau dejte?

Gde je pa tistoga ipa takšna tehnika bila kak zdaj? Ranč slovenskoga pisalnoga stroja (irógép) smo te ešje nej meli. Gda sva v kulturnom daumi s Katarino Hirnök natipkali prvo številko, sva z rokav gordejvali klükice na slovenske š, ž, č... Gdejs pa te ešje računalniki, komputerje bili, ka o elektronski pošti, interneti sploy ne gučimo... Ranč normalnoga telefona smo nej meli. Zazranka rano si naraučo Mursko Soboto pa če si srečo emo, si go popodneva v tretjoj vöri že daubo. Dostakraat smo se tistoga ipa špili, ka bi baugše bilau, če bi pošne golaube pošilali. Zatoga volo smo te na začetki dosta več ojdli v Mursko Soboto. Na Podjetji za informiranje je nas vsikiš četrtek čako Joži Papp, steri nam je pomago

tehnično urediti novine. Najprva smo samo gledali, ka zdaj te en tau računa pa kak tej centimeterge vöpridejo. Dostakrat nam je eške Irma Benko to pomagala, kak bi tau baukše pa lepše bilau. Te smo parokopise dali Nevenki Emri, stera se je večer gvüšno

najbole flajsne, kak so Marija pa Francek Mukič, Irena Barber, Klara Fodor, Vera Gašpar, Miki Roš. Tehnika se je to razvila, tak smo od znautra bogatejši, od zvüna lepši gratali. Iz časopisa, steri je najprva vöprišo na šestih straneh pa v

strani. Ešče bole pa tau, ka bi od naši bralcov več povratni informacij dobili. Zdaj dostakrat mam takšno čutenje, ka ne vejmo, če se bralcom vidi tau, ka delamo; ali bi radi kaj ovak, kaj drugo šтели... Tau najbola vela za domanje lidi po naši vesnicaj. Tisti, steri so daleč od Porabja, od rojstnoga kraja (v Pešti, v Mosonmagyaróvári, Sombotel), nas večkrat pozovejo po telefoni, nam pišejo ali pošlejo elektronsko pošto. Kak če bi njim bola falila domanja rejč, domanji žma, domanja saga... Oni že vejndrik vejo, ka so zdjibili. Ali skurok zgibili...

Rada bi se vsakšoma zavalila, steri nam je v tej deseti lejtaj kakoli pomago. Ejksra Uradi za Slovence v zamejstvu in po svetu in Javnemu skladu v Budimpešti za denarno pomoč, mojim sodelavcom v uredništvu (Valeriji Perger, Brigiti Korpič in Karčini Holci) in vsem dopisnikom. Na vašo pomauč računamo nadalatö.

Marijana Sukič

pošteno zmantrala, dočas je vse naše jezikovne hibe popravila. Drugi den smo novine nesli v tiskarno, tak ka sem tistoga ipa en den vsigdar v Soboti spala. K Eöryjevi držini sam tak ojdla, kak če bi domau ojdla, če je pa Silvina mama tak skrbela zame, kak če bi njena tretja hči bila. Ranč tak skrbno je vsaki drugi keden opravila korekture to.

V petek so pa te rokopise v roke dobili v tiskarni, gde so zenske ešje gnauk vse natipkale pa te se je začno proces tiskanja.

Tak smo te drugi četrtek leko šli po novine, kak gda oče de po svojoga novorojenoga sina v porodnišnico. Istina, ka je té novorojenček bijo eške malo gingavi, najlepši je to nej bijo, večkrat je bijo malo zamazani. Za tauga volo je največ poslušo Šanji Krpič, potistin pa Jani Kovač, steri si je tau tak na srce vzejo, ka smo ma večkrat raj nika nej pravli, če se nam je kaj nej vidlo.

Prva lejta smo skauz dali, po tistim je že malo lažej gratalo. Vse več takšni lidi smo vcüj dobili, steri so nam pomagali, tipkali, pisali, slikali... Vsakšoga rejsan ne morem napisati, naj omenim samo tiste

700 izvodi (példány), je grato časopis na osmih straneh pa v 1250 izvodi. Ka bi si želeli za 10. rojstni den? Najprva tau, ka bi malo kušeši gratali, vcüj dobili 4

Novine o nas, za nas

Naše novine Porabje so se rodile leta 1991. Žmetno, depa zdravo se je narodo naš prvi časopis. Prejk velki težav, brig je hvala Bogi doživo deset lejt. Čestitam! Najprva naši urednici Marijani Sukič, štera je nej malo težav in glavobola imela za to odgovorno delo, da bi mi Slovenci tu na Madžarskem leko brali v svojem slovenskem maternom jeziku. Stare mame, štere žao, več ne živejo, so v našoj bauti (gde sam delala) kipüvale pa so komaj čakale, gda pridejo novine. One so je vsaki keden iskale, pozable so, ka je dobijo vsaki drugi keden. Istina, da je 30-40 novin tistega reda težko bilo odati, ka so se srednje, mlajše generacije nej tak tiskale za novine. Gda sam že več bralcov pridobila, te smo že novine dobili šenki.

Časopis dobiva vsakša slovenska družina, nej samo v Porabji, nego po celi Madžarski, gde živijo Slovenci in po cejlom svejti. Ges tak cenim in vidim, da naši odseljenci bole cenijo te novine kak mogoče mi, tu doma. Žmetno je čakajo, kak mi včas po telefoni tapovejo ali v pismi napišejo od Tormášligeta do Kanade. Takše mi to povejo: „Ge si pa že pá balanckala, ka si nika nej napisala?“ Dragi naši bralci, oblübib Vam, da, če bom imela čas in zdravje, z veseljem bom dale sodelovala pri naši slovenski novinaj. Obečam vam, da bom v narečji, po domanje pisala, kak mi vi pravite. Rejsan je težko tistim, šteri ne živejo več 25-40 lejt tu doma, od njij ne moremo čakati, da bi razmeli knjižni jezik.

Želejla bi si, da bi bile te novine bole debele ali vsaktedenske, da bi še več leko pisali in je šтели.

Vera Gašpar

Slovenci smo posaba ponosni na njija

Predsedstvo Športnoga društva v Monoštri se je na seji na začetki tega leta tak odlučilo, ka vtjuper pozove tiste športnike, steri so lajnsko leto najbaugše rezultate (eredményeket) dosegli pa njim svetešnoj prejkda priznanje za njijvo aktivno, uspešno delo.

Etak je društvo na začetki februara lepau svetijlo tiste športnike panjijve trenere, na stere smo vsi Varašanci leko ponosni. Predsednik László Rózsa-völgyi je v svojom guči tapravo, sto kakšne rezultate je doseegno, kak je grato najbaugši na svojom športnom področji pa se je zvójn športnikov lepau zahvalo za delo trenerom, steri so cejlo leto redno pripravljali te lidi. Župan občine Monošter Károly Bauer pa predsednik Športnoga društva László Kovács sta osmim odličnim športnikom leko iskreno gratulirala, gda sta njim prejk dala priznanje pa pokal. Med tejmji sta dva Slovenca bila. Zame je zanimivo bilau, ka obadva šah špilata pa štja tau tū, ka je eden najmlajši, drūdji pa najstarejši (depa nej stari) med vsejmi. V mladinskoj ekipi Čaba Kranjec iz Slovenske vesi, v odrasloj ekipi pa Hari Danilo iz Murske Sobotice sta špilala prej najbola dobro v leti 2000.

Naj kaj več leko zvejmjo, sam malo spitalava gospaudo Dani-
loja, steri mi je z veselidjon pripovejdo.

- Kak ste prišli Vi gospaud Danilo ka Prekmurec špilat es k varaškoj ekipi?

„Moj pajdaš Pišta Végh me je pred dugimi-dugimi lejti najšo v Soboti pri šahi, od tistogama sva dobriva pajdaša, zatau se pa dostikrat srečeva včasih v Soboti včasih v Monoštri pa tūdi indrik. Srečeva se pa zatau, ka špilava šah vkūper, zlasti za Monošter dobro vkūper špilava. Pišta je baugši kak ge, pa organizator je dober, pa padaš je dober, skratka razmi-
va se.“

- Kak ste leko vūva tak dobriva padaša pa kak se razmejta s tekmovalci, vej pa drūgo rečj gončita?

„Mi se nikak razmimo, malo razmim madžarski, Pišta zna nemški, ge nemški ne vejim, ali razmim dosta. Je pa prejšnja

lejta Barbara Vurglicz iz Szombathelya špilala tū za Monošter, ona guči angleški pa sva se v taum geziku razmila. Nači smo pa mi nej tisti komplicirani lidge, pa se leko razmimo.“

- Par minutov nazaj, ka ste prejk vzeli priznanje. Ka so vam priznali s tejn?

Čaba Kranjec, István Végh in Hari Danilo

„Pravijo, ka sam biu lanjsko leto najbaugši v čapati Monoštra. Prlejš sem pravo, ka je Pišta baugši. Pišta ma devet dečkov tūj, ge sam deseti, tak ka so oni devet več napravljali kak ge, zatau sam pravo, ka je Pišta baugši. Drugače pa lepau špilamo, mislim, ka ste leko zadovoljni s tekmovalci. Radi špilamo za vaš čapat Monošter.“

**- Ne vnaūza se vam telko-krat pa tak daleč oditi? Z varaško ekipov ste že skurcejli rosag notazopodli, eštja v Avstrijo ste odli z nji-
mi. Pa tau kak vejim, največkrat s svojim avtonom.**

„Ges strašno rad vozim avto, strašno rad potujem. Pajdaš, Pišta de znau povedati, ka je že s cejlaga sveta daubo kartice. Avto voziti je pa najmenja, mi je veselja. Dosta vozim. Vidite, gda kama ide ekipa Monošter, vsigdar ges pelam, če leko pridem. Strašno dosta sam na cesti, nej samo zavolo šaha, stalna moja dela, tak službena kak privatna, tūdi zahtevata, ka se pelam.“

- Kelko kilometrov ste

vozili v zadnji tri lejta?

„Prejk devetdeset gezero kilometrov. Je pa tau lepau, ka dosta stvari je, štera spoznaš pa vidiš. Povejmo, nikdar sem nej biu v Győri ali Mosonmagyaróvári kak zdaj. Madžarska je lejpa pa zanimiva. Tak, ka je vrejndno tū šah špilati zatau, ka nekam ideš pa nekaj vidiš.“

- Vi ste ena glavna oseba pri šahovskom društvi v Murskoj Soboti tū.

„Ges špilam v Soboti že od leta 1956, gda sem štja odo v gimnazijo. Brat je tri lejta mlajši pa sva te vkūper začela špilati. Našo društvo de zdaj staro 50 lejti, uradno. Tau, ka se je v Soboti začo šah špilati, de pa 65 lejti. 2. marca mo meli veliko proslavo.“

Seveda do naši pajdaši iz Monoštra, Sárvára, Zalaegerszaga, Szombathelya tū pozvani.“

- Kak leko tak dugi lejti vōzdržite? Vam štja nej prišlo više?

„Nikše stvari pač moramo v življenji dugo časa prenašati. Nisterni se tū zlato pa diamant-sko (gyémánt lakodalom) poroko včakajo, tak sem se ges pač s šahom včako.“

- Vi ste že v mlašči lejta dobili zatau volau ali samo kak dijak gimnazije?

„Moj oče je šah špilao pa kak še maliva predšolskiva, je naja z bratom nikak pripravdo do toga, ka sva se začela mūva tū s šahom zabavati, špilati. In te sva špilala na vsej tekmoval-njih, tistih mladih pionirskih pa na mladinskih pa te velikih tekmovalnjih.“

In to se ti pač prime pa se nemereš znebiti, rejšiti toga. Dosta lejti trenutkov sem doživio.“

- Ka je najlepšo pri šahi?
„Kak bi pravo? Če lejpo partijo špiláš pa gvineš (zmagaš), je to nikšij tvoj uspeh (siker), spro-

stitev. Gda tak 4-5 vōr partija trpi, je tau velki napor, trūd. Uspeh je nej samo zmaga, tūdi lejpa partija je nin uspeh.“

- Tau je prej dober trening za možgane, modzdje. Ka pravite vi, kak majster te špile?

„Vsaki špiu zahteva svoje delo, svojo miseu. Baugše se pripraviš, baugše študiraš, več lejko uspeš. Je pa rejsan, ka je gnes šah tak daleč prišo, kak kompjuteri. Tej mlajši znajo telko šaha, ka se pač mi starejši moramo njim omakniti v tekmovalnom smisli. Seveda pa zavolo toga, če so tū mlajši baugši, nemo mi šaha tapistili, mo z veseljom še tadale špilali, gde mo povabljeni, pozvani.“

- Po poklicu ste pravnik, fiskališ. Kak pa pridete vōs

časom, vej pa gnesden nišče nejma cajta?

„Če človek ma veselje, te njemi nika nej žmetno na svejti. Tak ka tau nika nej žmetno kakšo nedelo priti špilati, če tūdi mam drūge obveznosti, delo dostikrat, ali kelkokrat de se dalo, mo še furt prišo špilati za ekipo Monošter.“

- Ka pa v držini? Deca tū špila šah?

„Nej, zdaj, če de vnukec začo kaj špilati. Hčerka nikak nej stejla, vnukec je dve leti star, zdaj zagnauk šahovske figure luče, če de pa sto špilati, pa bo imeu priliko, ka de špilo. Pa če de leko špilo za Monošter, te de dedija nadomestiu tū.“

Klara Fodor

Pustni ples v Budimpešti

Slovenska manjšinska samouprava XVIII. okrožja v Budimpešti je 3. februarja 2001 priredila slovenski ples. Plesa so se udeležili tudi nekateri sodelavci Veleposlaništva R Slovenije, med njimi pooblaščen minister, g. Mitja Močnik s soprogo.

Našo prireditve so počastili tudi predstavniki državnih in drugih slovenskih organizacij ter predstavniki ostalih manjšinskih samouprav, ki živijo v našem okraju. Seveda so prišli tudi naši prijatelji in znanci.

Lanski slovenski ples je bil prvi slovenski ples v madžarski prestolnici. Ker je dobro uspel, smo se že takrat odločili, da ga bomo tudi letos priredili v pustnem času, kajti prav šege ob pustu so najbogatejše med porabskimi Slovenci.

Tudi letos smo povabili skupino iz Porabja, ki nam je predstavila del teh običajev. Sakalovska folklorna skupina je na začetku veselice zaplesala porabske pleske, potem je predstavila segment borovega gostovanja, obred poroke. Poželi so lep uspeh, ne le med Slovenci, ki smo se ob gledanju mladih plesalcev počutili kot nekoč doma, temveč tudi med pripadniki večinskega naroda in drugih manjšin.

Plesa se je udeležilo kakih 150 ljudi. Cilj takih prireditvev je, da bi pomagale Slovincem v srcu države ohraniti lastno identiteto, negovati slovenske običaje in kulturo, obenem pa bi le-te spoznali tudi pripadniki večinskega naroda.

Za dobro razpoloženje je poskrbel ansambel Laciya Korpiča, organizatorji so pripravili tudi bogat srečolov. Prisrčen dogodek na plesu je bil, ko smo lahko med nami pozdravili Janoša Kozarja in njegovo ženo Ano, ki sta pred kratkim praznovala zlato poroko. Želimo jima še veliko srečnih in zdravih let.

Ferenc Kranjec
predsednik Slov. samouprave v Budimpešti

OTROŠKI

Kak sam vido svet spod stola?

Prvo, ka se spominjam od svoji mladi lejt, je tou, ka sam se najraj špilo pod našim velkim stolom v künji. Tam sam se tak počuto, kak če bi tou biu moj mali ram, moj mali svetj, spod šteroga sam začo spoznavati velki svetj

VELKO in malo

Ja, nejsam si mogo pomagati, ka se ne bi v svojom svetji spod stola pito tou tō, zakoj je na svetji nika bole malo in nika tak fejš velko. Ge sam biu za svoja oča pa mamu mali človek, tou je velka istina. Moja mama in moj oča pa sta bila za me velkiva, tou je tō velka istina. Gda sam gleda, kak po našom dvouri es pa ta lejšej kokouši, so bile za me rejsan ške velke, dapa, ge sam biu od nji vekši. Naše krave so se mi vidle velke, skur kak naš ram. Tou, kak so une vidle mene, sam nigdar nej mogo zvedeti. Ali, najvejši od vsej vküper se mi je vido moj oča. Vekši od mame in vekši od vsikše krave, je biu v moji očaj najvejši človek na svetji. Nej je bilou vekšoga od moja oča. Če pa sam gleda samoga sebe, je nej bilou menjšoga od mene. Človeka, tou se razni. Mravle, pa kokouši pa ške kakša muš je že bila menjša, dapa tou je bilo vse. Počuto sam se maloga kak kaši talüčeni štuplin. Od toga sam se zgučavo s svojim očom.

- Nika se ne sekaraj, vejti tō velki grataš pa po tistom boš gleda na svetj vcejlak nači, si je süko svoje bajüsi.

- Pa mo te po tistom tak kosmati kak si ti tō? sam nikak nej vörvo, ka mo gda svetja takši kak moj oča.

- Če boš škeu, boš leko, če nej, te pa ne boš, mi je lipou narajj povedo.

- Potegno sam se ta pod naš sto in si v svojoj maloj glavej málo svojo velko glavou s ške vekšimi bajüsami. Nika sam si je nej mogo namálati.

Zato sam se potegno ta vō do tistoga mesta, gde smo njavali naše cipele.

Zisko sam črni

boks za

cipele, vzeu kefico in si pod nous nariso velke bajüsi. Po tistom sam se potegno nazaj nut pod sto. Oča me ranč nej v pamet vzeu. Tadale je ojdo po künji in si isko svoje mesto. Čako je mamu, ka pride iz baute.

- Oča, sam ga pito, pa dun trbej čakati na tista lejta, ka ti mustače zrastejo?

- Gviušno, ka trbej. Vej pa preko lejt ne moreš samo tak skočiti, kak če bi prej potoka skočo, se je nasmijau.

- Ge si pa brodim, ka tou dun leko narediš, sam se zasmejau ške bole kak un in se njemi pokazo.

En čas me je gleda, kak če me nej bi spozna, po tistom pa se je začno tak smejeti, ka sam si brodo, ka njemi črvou gora pouči. Ka bi smej biu ške vekši, je ranč te nut v künjo stoupila moja mama. Meni je nej nika prajla, liki je na red vzela moja oča.

- Tebi se je vcejlak zmejšalo, vej pa iz našoga maloga delaš vekšoga, kak pa je v istini. Vej, ka se ne moreš včakati, ka bi biu že reden moški in bi leko s teuv kouli po vesi ojdo! se je korila z mojim očom.

Po tistom sam ške sam v smej počo. Mama je ostanila tam med dverami in nej je vedla, ka se v resnici godi. Nagnouk se je samo zdrla:

- Ti velki se enajf smejeti, ti mali pa se včasi muj!

Na, po tistom se je pri nas ške dugo vedlo, sto je mali in sto velki.

Miki

Na tržnici

V soboto smo bili na tržnici. Zelo rad nakupujem na tržnici, kjer so stojnice. Tu prodajajo zelenjavo, solato, korenje, peso, peteršilj, zelje, špinačo, fižol, čebulo in sadje: jabolka, hruške, grozdje, banane, pomaranče, limone. Prodajalke glasno ponujajo živila. Jaz bi rad vse kupil. Mamica je kupila solato in banane. Potem smo videli lepe cvetlice. Mamica je kupila šopek rož za babico, ker je imela rojstni dan.

Kristian Treiber 4.r.,
OŠ Gornji Senik

Radi jemo

Zabavno je jesti čim bolj raznoliko hrano. Raznoliko po okusu, barvi, vonju in otipu. Hrano okušamo ne samo z jezikom in usti, ampak tudi z očmi, nosom in z ušesi. Vedeti moramo, koliko in kakšno hrano lahko pojedemo, da bomo ostali zdravi. Zajtrk je zelo pomemben dnevni obrok. Gibanje je zelo pomembno. Če pojedemo dva kosa potice in se gremo potem sankat, bomo hrano hitro porabili za vlečenje sani. Kadar pa bomo gledamo televizijo ali sedimo pred računalnikom, ne porabimo toliko hrane. Vsak dan se moramo igrati in veliko gibati. Voziti se s kolesom, peljati psa na

sprehod, pospraviti igrače, pomagati doma pri delu.

Richard Bajzek 4.r.,
OŠ Gornji Senik

V živalskem vrtu

Nestrpno sem čakal dan, ko smo se peljali v živalski vrt. Pot je trajala dve uri. Mamica je kupila vstopnice in že smo bili notri. Naša prva pot je vodila k opicam. Pred kletko z opicami se je zbrala gruča obiskovalcev. Opice so molele roke skozi rešetke in prosile hrano ali čokolado. Po mojem je opica najbolj pametna žival na svetu. Videli smo tudi slone, leve, tigre in druge divje živali. Zelo lepe, pisane ptice smo tudi videli.

Norbert Kozar
OŠ Gornji Senik

Naša domovina

Naša domovina je Madžarska. To je majhna, pa zelo lepa dežela. V njej so širne ravnine, bogata žitna polja in Blatno jezero. Ko sem hodil v prvi razred, sem s sošolci prvič videl jezero.

Glavno mesto Madžarske je Budimpešta. Leži na obeh bregovih Donave. Na žalost, še nikoli nisem bil tam, o tem smo se učili v šoli. Naša ožja domovina je Porabje. To je lepa gozdnata

po-
kraj-
na.

Njeno središče je Monošter. Razstresena slovenska naselja so na južnih pobočjih hribov, južno od Monoštra: Števanovci, Andovci, Verica-Ritkarovci, Dolnji Senik, Sakalovci in Gornji Senik.

Na Madžarskem živimo v miru Madžari, Slovenci, Hrvati, Nemci, Romuni in Slovaki.

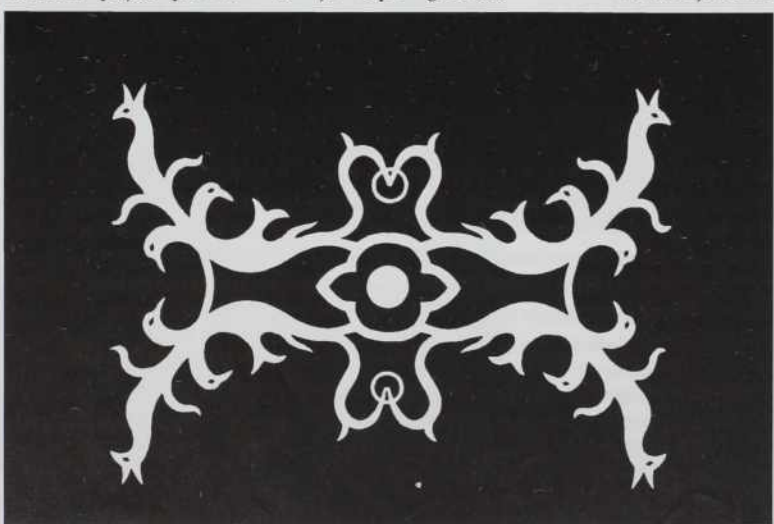
Rad imam svojo domovino.

Tomaž Bajzek 4.r.,
OŠ Gornji Senik

Da bom zdrava

Vsako jutro telovadim. Umijem se z mrzlo vodo. Odrgnem se z brisačo. Umijem si zobe s krtačko. Počesem se z glavnikom. Poleti spim pri odprtem oknu. Večkrat obiskujem zobozdravnika. Ne jem vroče hrane, ne pijem zelo mrzlih pijač, ne jem preveč sladkarij. Vsak dan jem sadje: banane, pomaranče, jabolka, limone, hruške. Poleti pa jagode, lubenice, grozdje, breskve. Tudi vi jejte čimveč svežega sadja! Zelo je zdravo, v njem je dosti vitaminov.

Ildiko Geček 4.r.,
OŠ Gornji Senik

MLAŠEČI

Tau bi mogli videti...

... depa če ste nej meli prilike harmoniko. Kulturni daum se

videti, te prešti-
te, kak je veselo
bilau v Slovens-
koj vesi 10. feb-
ruara večer.
Upokojenci -
člani društva
porabski upo-
kojencov - iz
Slovenske vesi
pa iz Varaša so
etognauk v Slo-
venskoj vesi go-
ščice lúpali pa
fašenek držali. S
tauv prireditvi-
jov se je v tauj
zimskoj sezoni
zaprla tista seri-
ja, ka so po naši
vasnicaj upoko-
jenci organizira-
li.

Voditelji upoko-
jencov iz Slovenske vesi pa iz
Varaša (Majči Antal pa Aranka
Schwarcz) so na te den dvej
šege pripravili pa nut pokazali
v vesi v kulturnom daumi.
Večer v 6. vóri je že vse živo
bilau. Nas, steri smo pozvani
bili, so vcuj postavili goščice
lúpali, Stanko iz Markovec je
pa že fejest vlačo svojo

je napuno, od 2 lejtj staroga
deteta do najstarejšoga so
ludje prišli. Videti je bilau, ka je
vsakši nikši nemiren, tak kak
če bi ga stoj po r... škabo. Pa te
so edni gnauk samo minauli
tak kak dim. Za par minutov je
med vrati stanila edna »snežil-
ka« (takarítónó), veliko kantlo,
ronjo pa maklau je mejla. Smo

se že zbojali, ka nas vse vōza-
mate. Kumaj ka smo tau mislili,
ka je po tistim prišlo, že so se
not poklanjale maskare. More-
mo priznati, ka so sploj pri-
lične bile. Malo so eške politiko
tū pelale, vej je pa najnaprej

Huligan pa apatica (nuna) sta
tū trno vkūp valaun bila.
Človek je nej zandolo gledati,
kelko pa kelko prilični maskar
se je naprej postavljalo. Ka so
sploj dobri bili, tau tū svedoči,
ka je skurok nikoga človek nej

prišo zakonski par z ednimi de-
teči kaulicami - stere so vej ga
Baug kak stare bile, sto vej, gde
so je pa vōzvrtili - tam je ležo
not eden dojenček. Kaulieg
starišov pa najmenje 10 mlaj-
šov. Bili so od 2. leta naprej pa
vsi so bili napelani v maskare.
Nej je falila sneja pa ženin tū
nej, depa stara pūklava čara-
lica ranč tak nej kak stari čaler.

gor spozno. Bili so takši tū, ka
so nika nej meli na obrazaj,
samo so se vōnamazali, pa smo
je ja nej spoznali. Tak so
vōpostavili tau, »ekipo«, kase je
vsakše starosti človek najšo
med njimi. Deca, mladina, ma-
lo starejši, no pa upokojenci.
Te večer smo meli goste z
druge strani meje, iz Čopenec
tū. Gda so naši dojdokrili svoje

obrazje pa so se pomaleg
začnili osloboditi od maskar,
te so ovi začnili. Gda, gda nej,
nama- skirali so se pa so
zošpilali, kak prej oni naure
krave (kerge marha) vračijo.
V kulturnom daumi smo te
večer na eden kratek cajt vsi
gratali naure krave, stere so
vižgalivali pa vračili. Vsakši
je daubo edno žlico, škem po-
vedati, edno kupico konjaka
pa veliko tableto, škem pove-
dati bonbonček, stero je do-
ktorova asistentka delila
nam. Bike, škem povedati
moške, so v nevarnom mestu
vižgalivali, tak ka se je vsakši
ranč nej dau.

Med tejm so pa bliščali fotoa-
parati, tri kamere so delale,
radijski magnetofon se je
skrivo na ednoj pa na drugoj
stauli. Pa te sam ranč nej
prajla, kelko dobri pogač, pe-
recov, peciva so na stole klali
cejli cajt, ka so flajsne ženske
roke napekle. Pa naj niše ne
misli, da smo na sūjom bili.
No, nej na staucaj, liki na
stauli sam mislila pa po
guntaj.

I. Barber
predsednica društva

Žalujemo

Pa žalujemo eno mlado Slovenko. 5. februara je mrla Ligetvári Istvánné (Jolan Kūzmič) z Gorenjoga Senika. Bila je eške mlada, puno veselja, mejla je dosti načrtov. Mi smo se veselili na božič, njej je božič beteg prineso, steri je krepši būu kak njeno tejló, pa je brž vkraj vzeu njeno veselo življenje. Za njauv žalujemo vsi njeni dobri spoznanci, Slovenci, steri živemo v vesi Kőcsk pa njena žlata v Varaši, na Gorenjom Seniku. Žalostno je, gda stariš merje pa mlajši djaučejo za njim, depa gda stariš žaluje svojo dejte, tau je venak najvejša bolečina. Človek se samo pita, zakoj?

Stari starci so vsigdar tak pravli: *Delajmo telko, kak če bi navóke živali, Boga pa molimo tak, kak če bi vsigdar smrt čakali.*

Dobra pa vórna ženska je bila. Bog prej tō vsigdar dobre rano k sebi pozove.

Najpočiva vu meri.

Rozalija Ropoš-Rozsnay

Pečena kapūsta/Zapečeno zelje/Rakottkáposzta

1 kg kapūste iz bečke, 2 žlici žirá, 3 lúka, rdeči prpeu, 75 dkg mesá, 4 žlice riža, 4 dl vrnjoga mlejka.

V edno laboško dejemo žlico žirá, kilo kapūste pa malo vodé. Na meko skūjamo. V drugoj laboški na žlici žirej 3 vkūpzrejzanoga lúka ocvremo, z rdečo papriko posipemo in na kocke zrejzano mesau skūjamo kak golaž (pörkölt). Z malo safta skūjan golaž vkūpsemelemo. V tretjoj laboški skūjamo rajs (riž). Gda je vse gotovo, té v edno vōnamazano tepšo dejemo: oprvim kapūsto, té mesau, té rajs. Tau polagemo z vrnji mlejkom. Tak klademo tadale, oslejdijm vrnje mlejko naj bau vrkar. V redli potisnemo, aj se dobro skaus speče. Na vekše kocke zrezano serviramo.

Hilda Čabai

F a š e n e k

1963. leta v Andovcaj nej bilau pojbov, šteri bi ojdli po fašendji. *Te so pa dekla nagučali, naj one odijo kaulak po vesi, najzatok itak ves vej, ka je fašenek. Tau mi je pripovej-dala Mindaštji Mariš.*

- Kak ja tau bilau, ka ste vi ojdli po fašendji?

„Dja, tau je tak bilau, ka Kovačin Nani neni pa Karči bači so nas nagučali, naj odimo kaulak. Pojbov nej bilau, tau že ne vej, ka dej so bili, če so vsi k sodakom odišli, ne vej. Nam pa drugo nej trbelo, dja pa Tupin Margit pa Matild smo se pa vtjup nalekle. Pokojni Mlinarin Djuši nas je s fudami spar-

vajo, pri nji smo se najšli pa smo se tam nutra zravnali.“
- *Te so vas nejgora spoznali nin nej?*

„Nej, nej, cejló ves smo zopojdli, pa so nas nin nejgora spoznali. Istina, ka ka smo z glave nej dola vzeli lafli, samo pri Kovačini smo djeli, tam smo se dola razmetali. Štūk nam je Kovačin Karči napravo, pa so nam ešča igrica tū napravili, naj leko pidjemo, če mo žedni. Istina, če bi pri vsakši izi pili, te bi nam škaudilo, dapa vsepovedik smo mogli vzeti piti, ka bi nas te spoznali, ka so tau nej moški. Tau je pa vō znas odišlo, ka smo tak skakali pa djukali po vesi. Trno je koražno bilau. Večer so nas samo te spoznali, gda smo se znauva gora zravnali v fašenski gvant. Tistoga reda dosta sterejši lūdi šlau v krčmau na fašenek pa ovak tū.“

- *Samo ste v Andovcaj ojdli ali ste pa v Števanovce tū prej šli?*

„Nej, samo smo v Andovcaj ojdli, te ešče več ramov bilau kak zdaj. Dapa tisti fašenski torek nigdar ne pozabim, tak je dobro bilau.“
Valerija Časar

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtak
Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS
za Slovence v zamejstvu
in po svetu ter
Javnega sklada
za narodne
in etnične manjšine
na Madžarskem.